

ЗАТВЕРДЖЕНО

Засідання педагогічної ради
Житомирського кооперативного
коледжу бізнесу і права
Протокол № 1 від 28 серпня 2018 р.

Наказ № 23-о2 від 31.08.18

ПОЛОЖЕННЯ
про організацію самостійної роботи студентів
Житомирського кооперативного коледжу бізнесу і права

1. Загальні положення

1.1. Підготовка кваліфікованих молодших спеціалістів, конкурентоспроможних на ринку праці, здатних до компетентної і ефективної діяльності за своєю спеціальністю на рівні європейських і світових стандартів, можлива за умови підвищення ролі самостійної роботи студентів, посилення значення роботи педагогічних працівників, керівництва Житомирського кооперативного коледжу бізнесу і права (далі – Коледж), циклових комісій щодо розвитку навичок самостійної роботи студентів, стимулювання професійного зростання студентів, виховання їхньої творчої активності.

1.2. Самостійна робота студента (далі – СРС) є невід'ємною складовою освітнього процесу у Коледжі, в процесі якої заплановані завдання виконуються студентом під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі. СРС є основним засобом засвоєння ним навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

1.3. Навчальний час, відведений для СРС, регламентується Законами України «Про вищу освіту», «Про освіту», нормативними документами МОН України, Положенням про освітній процес у Житомирському кооперативному коледжі бізнесу і права, навчальним (робочим навчальним) планом, навчальною, робочою навчальною програмами і знаходиться в межах від 1/3 до 2/3 загального обсягу навчального часу, відведеного для вивчення конкретної навчальної дисципліни. Співвідношення обсягів СРС та аудиторних занять визначається з урахуванням специфіки та змісту конкретної навчальної дисципліни, її місця, значення і дидактичної мети в реалізації Освітньо-професійної програми, а також питомої ваги у освітньому процесі практичних, семінарських і лабораторних занять.

1.4. Метою СРС є системне і послідовне засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів самостійності у здобутті і поглибленні знань як риси характеру, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності майбутніх фахівців на світовому ринку праці.

1.5. Основними завданнями СРС є послідовне вироблення навичок ефективної самостійної професійної (практичної науково-теоретичної) діяльності на рівні європейських і світових стандартів.

1.6. Метою цього положення є визначення вимог та умов, необхідних для організації самостійної навчальної роботи студентів.

1.7. Положення орієнтоване на вирішення таких завдань:

- створення умов для реалізації єдиного підходу викладачів до організації СРС з метою формування програмних результатів навчання;
- сприяння формуванню у студентів практичних навичок СРС з опрацювання та засвоєння навчального матеріалу, виконання індивідуальних завдань з навчальних дисциплін (курсові проекти (роботи), розрахунково-графічні роботи, реферати тощо);
- сприяння розвитку у студентів мотивації до навчання й поглибленню професійних наукових і практичних інтересів студентів;

- сприяння формуванню професійних якостей, розвитку знань, умінь та навичок майбутніх фахівців;
- сприяння формуванню у студентів культури розумової праці, самостійності та ініціативи у пошуку та набутті знань, створенні умов для гармонійного розвитку особистості студента.

2. Форми, види і зміст самостійної роботи студентів

2.1. Самостійна робота студента над засвоєнням навчального матеріалу з конкретної дисципліни може виконуватись у бібліотеці Коледжу, навчальних кабінетах, комп’ютерних класах (лабораторіях), а також у домашніх умовах.

2.2. Організаційними формами СРС:

- робота студента, яка виконується самостійно у вільний від занять, зручний для нього час, як правило, поза аудиторією, однак інколи, з урахуванням специфіки дисципліни – в лабораторії;

– індивідуальна робота студента – це аудиторна самостійна робота за індивідуальними завданнями під керівництвом викладача, під час виконання якої студент може отримати методичну допомогу у вигляді консультацій щодо виконання цієї роботи, при цьому консультації носять індивідуальний характер. Вона може включати вивчення окремих розділів навчальної дисципліни, аудиторне проектування, роботу з використанням комп’ютерної техніки тощо і враховувати специфічні вимоги конкретної дисципліни.

Індивідуальні навчальні завдання з окремих дисциплін представляють собою позааудиторну СРС навчального, навчально-дослідного, науково-пошукового характеру. Вони передбачають створення умов для якнайповнішої реалізації творчих можливостей студентів і мають на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти одержують у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці. Індивідуальні завдання видаються студентам у терміни, передбачені робочою навчальною програмою дисципліни, і виконуються кожним студентом самостійно при консультуванні викладачем. У випадках, коли завдання мають комплексний характер, до їх виконання залучаються декілька студентів, в тому числі інших спеціальностей.

2.3. Види завдань СРС:

- аналіз інформації, отриманої безпосередньо на обов'язкових навчальних заняттях;
- робота з підручниками, посібниками, періодичними фаховими виданнями, Інтернет - ресурсами та особистим конспектом лекцій;
- самостійне вивчення окремих тем або питань із складанням конспекту, опортного конспекту, тез;

- робота з довідковою літературою;
- підготовка рефератів, повідомлень;
- творчі завдання (доповіді, проекти, есе, огляди тощо);
- виконання підготовчої роботи до лабораторних та практичних занять;
- виконання індивідуальних графічних, розрахункових завдань;
- виконання курсових робіт (проектів);
- підготовка письмових відповідей на проблемні питання;
- виготовлення наочності;
- складання картотеки літератури за змістом наступної фахової діяльності;
- створення презентацій, відео-фільмів;
- підбір власної бібліотеки з основних напрямів наступної фахової діяльності тощо.

2.4. Зміст СРС з конкретної навчальної дисципліни визначається її робочою програмою та методичними рекомендаціями і може складатися з таких видів роботи:

- підготовка до аудиторних занять (лекцій, практичних, семінарських, лабораторних тощо);
- виконання практичних завдань протягом семестру;

- самостійне опрацювання окремих тем навчальної дисципліни згідно із робочою навчальною програмою;
- переклад іноземних текстів встановлених обсягів;
- виконання контрольних робіт студентами заочної форми навчання;
- підготовка і виконання завдань, передбачених програмою практичної підготовки, курсового проектування, творчих робіт тощо;
- підготовка до усіх видів контролю, в тому числі до курсових, комплексних контрольних робіт та атестації;
- робота у студентських наукових гуртках, секціях студентського наукового товариства, семінарах;
- участь у роботі факультативів, науково-практичних конференцій, семінарів, олімпіад тощо;
- інші види діяльності, що ініціюються Коледжем, цикловою комісією й органами студентського самоврядування.

2.5. Одним із видів проведення індивідуальної та самостійної роботи зі студентами є використання сучасних технологій навчання, що запроваджуються в Коледжі.

2.6. Самостійна робота, яка не передбачена освітньою програмою (навчальним планом і навчально-методичними матеріалами), але сприяє повнішому розкриттю і конкретизації її змісту, може здійснюватись з ініціативи студента з метою реалізації його власних навчальних інтересів.

2.7. Самостійні завдання можуть виконуватись у робочому зошиті, на окремих картках, альбомних листах у вигляді креслення, графіків, кросвордів, у електронному вигляді тощо. Кращі роботи, як зразки, залишаються у кабінетах (лабораторіях), експонуються на виставці студентських робіт тощо.

3. Вимоги до забезпечення самостійної роботи студента

3.1. Умови для самостійної роботи студентів створюються Коледжем і його підрозділами, відповідальними за конкретні напрямки навчальної діяльності.

Матеріально-технічне й інформаційно-технічне забезпечення СРС включає:

- бібліотеку із читальними залами, укомплектованими відповідно до чинних норм;
- комп’ютерні аудиторії з можливістю роботи в мережі Інтернет;
- аудиторії, робочі кімнати для самопідготовки в гуртожитку;
- місця проходження практики (бази практики) відповідно до укладених договорів;
- навчальну і навчально-методичну літературу, розроблену з урахуванням збільшення частки СРС, у загальному обсязі дисципліни та інші матеріали.

3.2. Циклові комісії створюють необхідні умови для участі студентів у науково-дослідній роботі.

3.3. Відповідальність за створення умов для проведення СРС покладається на голів циклової комісії. Облік СРС здійснюють викладачі у журналах обліку СРС.

3.4. Самостійна навчальна і науково-дослідна робота виконується студентами під керівництвом викладача, який, як правило, здійснює аудиторну роботу в студентській групі.

3.5. Самостійна робота студента повинна:

- бути виконаною особисто студентом або групою студентів (у разі комплексного курсового проектування), де кожен її член самостійно виконує свою частку колективної роботи;
- являти собою закінчену розробку (чи її етап), де розкриваються й аналізуються актуальні проблеми з певної теми або її окремих аспектів;
- демонструвати достатню компетентність автора (авторів) у розкритті питань, що досліджуються;
- мати навчальну, наукову й (або) практичну спрямованість і значимість, містити певні елементи новизни (при виконанні науково-дослідної роботи).

3.6. Письмова СРС оформляється відповідно до вимог, розроблених цикловою комісією, та інших нормативних документів, що стосуються виконання та оформлення наукових, навчально-методичних та інших робіт.

3.8. Відповіальність за якість самостійної роботи безпосередньо несе студент.

3.7. Самостійна робота студентів забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення конкретної навчальної дисципліни:

- навчальна програма з навчальної дисципліни з чітким визначенням змісту і об'єму аудиторної і позааудиторної навчальної роботи;
- конспект лекцій, опорний конспект;
- основна література (підручник, конспект лекцій викладача, навчальні та методичні посібники);
- додаткова література (наукова, фахова монографічна, періодична);
- Інтернет – джерела;
- методичні рекомендації щодо виконання самостійної роботи студентами;
- основні поради студентам щодо вивчення конкретної дисципліни (у письмовій формі) з вимогами до оцінки знань з даної дисципліни;
- перелік тем курсових робіт (проектів);
- перелік питань, що виносяться на семінарські заняття;
- підбірка контрольних завдань, запитань, тестів для самоперевірки;
- робочий зошит (звіт) з виконання самостійної роботи.

4. Організація самостійної роботи студента

4.1. Самостійна робота студента в сучасній дидактиці тісно пов'язана з організуючою роллю викладача, тому її організацією займається безпосередньо циклова комісія. Перелік завдань для СРС (обов'язкових для виконання та за вибором студента), форми її організації та звітності, терміни виконання кожного виду роботи визначаються робочою навчальною програмою навчальної дисципліни (розділи «Самостійна та індивідуальна робота студентів»). Випробуваною формою організації СРС є складання графіка усіх видів навчальних робіт, в якому зазначаються терміни усіх заходів, обсяг часу, відведеного на самостійну роботу, тематика занять, література з конкретизацією тем і сторінок.

4.2. Співвідношення аудиторної і самостійної роботи студентів з вивчення навчальних дисциплін щорічно встановлюється заступником директора з навчально-виховної роботи за узгодженням з відповідними цикловими комісіями з урахуванням її значення для професійної підготовки фахівця, рівня складності дисципліни, наявності, доступності та якості навчальних і методичних видань.

4.3. Викладач у ході занять особливу увагу звертає на формування у студентів раціональних умінь і навичок розумової праці (вміння працювати з навчальною/науковою літературою, розподіляти матеріал на змістові частини, складати план і запитання до прочитаного, виділяти головну думку, самостійно робити висновки з прочитаного і доводити їх), тобто пропонує такі завдання, які потребують самостійності, найповнішого виявлення знань і навичок, набутих студентами, і, окрім того, розумового напруження.

4.4. Організація самостійної роботи студента містить у собі розробку необхідної документації, що регламентує і методично забезпечує самостійну діяльність студентів (див. п. 6).

4.5. При складанні плану СРС, визначені її змісту й обсягу, циклова комісія повинна враховувати збалансованість СРС з іншими видами навчальної роботи, щоб не перевищувати загальне тижневе навантаження студента, тобто йому необхідно задавати домашні завдання з урахуванням обґрутованих норм часу на ті чи інші види робіт. Наявність і цілеспрямоване дотримання погоджених норм часу на СРС дисциплінує і організує студента.

Рекомендовані норми витрат часу, які встановлені на основі багаторічного досвіду викладачів з організації самостійної навчальної роботи студентів подані в таблиці 1.

Таблиця 1

Рекомендовані норми витрат часу на самостійну роботу студента

№ з/п	Вид самостійної роботи	Навантаження, академічних год.
1.	Опрацювання лекційного матеріалу	0,5 год. на 1 год. аудиторних занять
2.	Підготовка до лабораторних занять	1 год. на 1 год. аудиторних занять
3.	Підготовка до практичних занять	
4.	Підготовка до семінарських занять	
5.	Підготовка до контрольних робіт, тестування	9 год. на 1 кр. ЄКТС
6.	Підготовка і написання рефератів тощо	6 до 18 год. на реферат
7.	Виконання розрахунково-графічних робіт	8 до 18 год. на завдання
8.	Виконання курсових проектів	9 до 60 год. на 1 КП
9.	Виконання курсових (творчих) робіт	10 до 40 год. на 1 КР
10.	Опрацювання окремих розділів програми, які не викладаються на лекціях	3 год. на 1 год. лекційного матеріалу

4.6. СРС з кожної дисципліни може містити крім обов'язкової складової ще й вибіркову. Обов'язкова складова СРС передбачає опанування програмного матеріалу дисципліни. Вибіркова складова передбачає виконання завдань, які студент вибирає з метою підвищення свого професійного рівня, особистого рейтингу. Як правило, до таких завдань відноситься робота науково-дослідницького і творчого характеру. Її результати фіксуються в журналі обліку роботи викладача.

4.7. Студенти, які розпочинають вивчення дисципліни, на перших заняттях мають бути поінформовані викладачем щодо організації самостійної роботи з дисципліни, а саме про перелік і обсяг обов'язкових і вибіркових завдань, терміни їх виконання і особливості оцінювання, графік проведення консультацій, а також отримати опис дисципліни, методичні вказівки та індивідуальні завдання для СРС тощо.

4.8. Організація і контроль ходу й змісту навчальної самостійної роботи і її результатів здійснюється згідно з графіком контролю СРС циклової комісії.

4.9. На самостійну роботу можуть виноситись частина теоретичного матеріалу, менш складного за змістом; окремі практичні роботи, що не потребують безпосереднього керівництва викладача.

5. Керівництво самостійною роботою студентів

5.1. Керівництво СРС – це форма організації навчальної роботи викладача зі студентами, яка здійснюється шляхом створення необхідних умов для виявлення і розвитку індивідуальних здібностей студента на основі особистісно-діяльнісного підходу. Вона проводиться з метою посилення мотивації студентів до пізнавальної діяльності і спрямування її в необхідному напрямку.

5.2. Навчальний час, відведений для індивідуально-консультативної роботи викладача зі студентами, визначається нормами часу й обліку навчальної роботи (наказ МОНУ від 07.08.2002 р., № 450) на основі робочого навчального плану.

5.3. Індивідуально-консультативна робота, як правило, проводиться у вигляді консультацій та індивідуальних занять у формі:

- консультації;
- діалогу з різних навчальних проблем;
- перевірки виконання завдань із СРС;
- виконання індивідуальних завдань (курсовых проектів (робіт), розрахункових, творчих робіт тощо);
- евристичної бесіди;
- науково-дослідної роботи та ін.

5.4. Консультація – одна з форм організації навчального процесу, що проводиться з метою отримання студентом відповіді на окремі теоретичні чи практичні питання, пояснення певних теоретичних положень та їх практичного застосування. При цьому виділяють такі види консультацій:

- тематичні – проводяться за певними темами дисципліни або найбільш складними питаннями програмного матеріалу;
- цільові – використовуються перед проведенням контрольної роботи або іншого виду поточного чи підсумкового контролю;
- активні – консультації з використанням активних методів навчання (наприклад, у формі прес-конференції);
- з самостійної роботи – проводяться при підведенні підсумків СРС, у процесі роботи студентів над курсовими проектами (роботами) тощо.

6. Організація контрольних заходів самостійної роботи студентів

6.1. Контрольні заходи включають поточний і підсумковий контроль знань студентів.

6.2. Поточний контроль є органічною частиною освітнього процесу і проводиться під час лекцій, семінарських, практичних і лабораторних занять.

6.4.3. Форми поточного контролю:

- усна співбесіда за матеріалами розглянутої теми на початку наступної лекції з оцінкою відповідей студентів (5-10 хв);
- письмове фронтальне опитування студентів на початку чи в кінці лекції (5-10 хв). Відповіді перевіряються і оцінюються викладачем у позааудиторний час. Бажано, щоб контрольні питання були заздалегідь підготовлені на окремих аркушах, на яких студенти пишуть відповіді;
- фронтальний стандартизований контроль знань студентів у вигляді тестів за кількома темами, винесеними на самостійну роботу (5-10 хв). Проводиться на початку семінарських, практичних чи лабораторних занять;
- перевірка домашніх завдань;
- перевірка набутих вмінь на практичних, лабораторних заняттях;
- тестова перевірка знань студентів;
- захист рефератів, повідомлень;
- інші форми.

6.4. Виконання деяких завдань самостійної роботи студентів може контролюватись при проведенні лабораторних та практичних занять, при проведенні семінарів (деякі питання семінару можуть стосуватися тем, які частково або повністю пророблялись самостійно), викладач може передбачити проведення семінару повністю за темами самостійної роботи.

6.5. Навчальний матеріал навчальної дисципліни, передбачений робочим навчальним планом для засвоєння студентами у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовується при проведенні навчальних занять.

6.6. Контроль за опрацюванням навчального матеріалу, винесеного на самостійну роботу проводиться викладачем на заняттях, в позааудиторний час за впровадженою шкалою в Коледжі. Консультації та поточний контроль викладачі можуть проводити згідно з графіком консультацій, затверджених заступником директора з навчально-виховної роботи.

6.7. Результати поточного контролю за самостійну роботу студентів фіксуються в журналі обліку навчальних занять групи на сторінці, яка відповідає навчальній дисципліні.

7. Навчально-методичне забезпечення самостійної роботи студентів

7.1. Навчально-методичні та навчальні матеріали й видання повинні містити в собі рекомендації щодо СРС, враховуючи специфіку кожної навчальної дисципліни.

7.2. Навчально-методичне забезпечення СРС містить:

- навчальну програму з навчальної дисципліни чітким визначенням змісту і об'єму аудиторної і позааудиторної навчальної роботи;
- конспект лекцій, опорний конспект;
- основні поради студентам щодо вивчення конкретної дисципліни (у письмовій формі) з вимогами до оцінки знань з даної дисципліни;
- методичні рекомендації щодо вивчення матеріалу, винесеного на самостійну роботу чи набуття практичних навичок;
- перелік тем курсових робіт (проектів);
- перелік питань, що виносяться на семінарські заняття;
- підбірка контрольних завдань, запитань, тестів для самоперевірки;
- перелік літератури;
- робочий зошит (звіт) з виконанням самостійної роботи.

7.3. Вимоги до складання методичних рекомендацій.

З метою допомоги студентам у оволодінні знаннями самостійно над конкретною темою навчальної дисципліни, викладачу рекомендується підготувати методичні рекомендації, основними складовими яких можуть бути:

- тема;
- план;
- література;
- перелік знань та вмінь, набутих студентами після опрацювання теми;
- конкретні завдання студента по кожному винесеному питанню з методичними порадами по їх виконанню;
- перелік контрольних питань для самоперевірки.

Рекомендуємо викладачам створювати робочі зошити (звіти) по самостійній роботі студентів у вигляді тезисних викладок, опорного конспекту, графічних зображень, таблиць систематизованого матеріалу з переліком вхідних даних, одержаних при вивченні інших навчальних дисциплін, або попередніх тем з даної дисципліни, перелік завдань по даній темі.

7.4. Методичні рекомендації (крім зазначених) повинні містити

- до практичних занять приклади розв'язання задач, варіанти завдань для самостійної роботи;
- до лабораторних робіт – стислі теоретичні відомості з теми лабораторної роботи (у випадку відсутності в бібліотеці достатньої кількості підручників/посібників), методику виконання і обробки отриманих результатів, вимоги до оформлення тощо;
- до семінарських занять – тематику і методику опрацювання теоретичних питань з акцентуванням уваги студента на основних проблемних питаннях, що розглядаються;
- до курсових проектів (робіт) – зміст і структуру проекту (роботи), короткий зміст кожного розділу, вимоги до оформлення тексту, графічної частини, літератури, приклади оформлення текстової і графічної частини.

7.5. Методичні рекомендації мають бути у паперовому та електронному варіантах.

8. Контроль і оцінювання самостійної роботи студента

8.1. Результати СРС оцінюються за чотирьохбалльною шкалою.

8.2. В залежності від особливостей дисципліни, характеру самостійної роботи викладач може встановити такі форми контролю:

- поточний контроль (захист) виконаних лабораторних робіт;
- поточний контроль виконаних практичних завдань, в т.ч. письмові контрольні роботи;
- тестовий чи інший контроль тем, винесених викладачем на самостійне опрацювання студентів;

- поточний контроль засвоєння матеріалу семінарських (практичних) занять на основі відповідей на питання, повідомлень, доповіді, презентацій, дискусій тощо;
- поточний контроль в системі динамічного об'єктно-орієнтованого навчального середовища;
- усна доповідь та/або письмовий звіт про розв'язання ситуаційних завдань тощо;
- індивідуальний чи колективний проект (робота), передбачений навчальною програмою з дисципліни, що потребує формування практичних навичок і умінь студентів;
- звіт про проходження практики, науково-дослідну роботу (чи її етапи);
- стаття, тези виступу та інші публікації в наукових, навчально-популярних, навчальних виданнях за підсумками самостійної навчальної та науково-дослідної роботи, опубліковані за рішенням циклової комісії.

8.3. В процесі проведення контрольних заходів викладач оцінює:

- рівень засвоєння студентом навчального матеріалу, винесеного на самостійне опрацювання;
- вміння використовувати теоретичні знання при виконанні практичних задач;
- обґрутованість та логічність викладення самостійно вивченого матеріалу;
- повноту розкриття теми дослідження;
- оформлення матеріалів згідно з висунутими вимогами.

8.4. Курсові проекти (роботи), творчі роботи оцінюються комісією, яка складається з двох-трьох викладачів циклової комісії, включаючи керівника проекту (роботи).